

Eén landelijke rol bij één rechtbank

Afschaffing procuraat (3)

Simon van der Sluijs en Peter Habermehl

advocaten te Amsterdam

In *Advocatenblad* 2005-1 deed de redactie een oproep te participeren in de discussie omtrent de voorgenomen afschaffing van het procuraat per 1 juli 2006. Van Swaaij en Stallmann gaven vervolgens hun visie en beschreven de problemen die zijn te voorzien indien het daadwerkelijk tot afschaffing mocht komen.

Wij delen op hoofdlijnen hun kritiek. Het is echter goed te benadrukken dat aan het huidige systeem tal van nadelen kleven. Wij noemen het kostenverhogende aspect van het inschakelen van een procureur en de vertraging die ontstaat doordat processtukken van en aan de rechtbank via de procureur worden geleid. Is er een oplossing denkbaar die de nadelen van de afschaffing van het procuraat wegneemt?

De problemen die bij afschaffing van het procuraat zijn te voorzien, vloeien voor een belangrijk deel voort uit het feit dat de 19 arrondissementen het Landelijk uniform rolreglement niet uniform hanteren. De toegevoegde waarde van de procureur ligt vooral in zijn kennis van en ervaring met de hantering van het Landelijk uniform rolreglement door zijn rechtbank. In onze visie dient, voordat tot de afschaffing van het procuraat kan worden overgegaan, het verschil tussen de verschillende wijzen waarop de rechtbanken het rolreglement hanteren te worden geëlimineerd. Van Swaaij en Stallmann onderschrijven dit en stellen dat er aan de afschaffing van het procuraat voorwaarden dienen te worden gesteld, te weten een werkelijk uniforme toepassing van het Landelijk uniform rolreglement, het uniformeren van het tijdstip van indiening van rolinstructies en processtukken, alsmede een uniforme wijze van verslaggeving aan de advocaten.

Wij denken dat het moeilijk wordt om de rechtbanken te bewegen hun praktijk ingrijpend te wijzigen. De in de overzichten van Van Swaaij en Stallmann geschetste verschillen zijn groot. De praktijk blijkt tot nu toe sterker dan de leer van het Landelijk uniform rolre-

glement en het is de vraag of de rechtbanken in de toekomst minder vrijheid zullen nemen bij de interpretatie van rolregels. Indien het huidige systeem van het procuraat dient te veranderen, vragen wij ons af of er niet een eenvoudiger oplossing denkbaar is.

Door één centrale landelijke rol aan te houden die bij één rechtbank wordt ondergebracht, is gewaarborgd dat het rolreglement uniform wordt toegepast. Ook het tijdstip en de wijze van indiening zullen dan voor iedereen hetzelfde zijn. Indien daarbij de indiener van een processtuk wordt verplicht de advocaat van de wederpartij een afschrift toe te zenden, zullen de doorzendwerkzaamheden van de centrale landelijke rol beperkt blijven. De advocaten zouden na de rolzitting kunnen worden geïnformeerd op gelijke wijze als dat op dit moment gebeurt bij de meeste zaken bij de sector kanton, te weten door een brief van de griffier. (Bij verzending per e-mail valt echter aanzienlijke tijdswinst te behalen.)

RELATIEVE BEVOEGDHEID LOSLATEN

Het is aantrekkelijk dit idee wat verder door te trekken. Indien de regels van relatieve bevoegdheid worden losgelaten, zou dat de mogelijkheid openen om via een centrale landelijke rol voor verdeling van zaken over de rechtbanken te zorgen. Op die wijze wordt gezorgd dat ook aan een andere processuele ongelijkheid een einde zal komen, namelijk de (grote) verschillen in de termijnen waarop pleidooi wordt bepaald en vonnis wordt gewezen. Indien er geen verplichting is een zaak naar een bepaalde (relatief bevoegde) rechtbank door te geleiden, kan er immers voor worden gekozen de zaak door te geleiden naar de rechtbank die daarvoor op dat moment ruimte heeft of waarbij op dat moment de minste achterstand bestaat. Wij maken ons sterk dat dit voordeel voor de betrokkenen opweegt tegen de mogelijk langere reistijd, doordat een zitting elders plaatsvindt. Bijkomend voordeel is dat incidenten in verband met de relatieve onbevoegdheid niet meer voorkomen.

Uiteraard is het maar een idee, maar als we toch aan het veranderen slaan, waarom dan niet meteen goed?

Pleidooi voor het doen van politierechterzaken

Pieter van der Kruijs

secretaris NVSA

Al jarenlang ben ik secretaris van de Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten en in die hoedanigheid bereiken mij berichten dat ervaren strafrechtadvocaten geen politierechterzaken meer doen. Zij houden zich nog slechts bezig met MK-zaken, het grote(re) werk. Dat is jammer, want het gemorrel aan wat het strafrecht al of niet ver-

mag, begint daar. Aan de bovenkant mag de politierechter thans gaan tot een gevangenisstraf voor de duur van 12 maanden en aan de onderkant kalft het af door steeds meer de afdoening over te laten aan het OM: de transactie in het officiersmodel.

Aanvankelijk zijn de voordelen van deze afdoening 'verkocht' met het argument dat de verdachte alsdan geen strafblad krijgt. Buiten het OM om is door de wijziging per 1 april 2004 van de Wet op de justitiële documentatie in de Wet op de justitiële en strafvorderlijke

documentatie dit voordeel weggevalen (zie *Advocatenblad* 2004-17, p. 750). Om die reden is er enige handelsgeest in gebracht: het transactiebedrag wordt ter zitting met 25% verhoogd, teneinde de verdachte te manen akkoord te gaan met het schikkingsvoorstel van de officier van justitie.

De politierechter heeft met deze gang van zaken nogal eens moeite, omdat de reden van niet-betaling vaak is gelegen in de betalingsonmacht van verdachte, te meer omdat het transactiebedrag zich niet leent voor termijnbetaling. Bovendien richt het in art. 24 Sr neergelegde draagkrachtbeginsel zich niet tot het OM, maar tot de rechter. Er zijn ook nogal wat principiële bezwaren aan te voeren tegen deze gang van zaken, al was het maar dat de verdachte niet het recht kan worden ontzegd zijn zaak aan de rechter voor te leggen (art. 17 Gw). Er zijn al parketten die de verhoging van de eis ter zitting niet meer toepassen.

Het is mij meer dan eens gebleken dat het bewijs in dergelijke zaken ‘rammelt’, zodat het nog maar de vraag is of het niet strijdig is met de beginselen van behoorlijke strafrechtpleging in deze zaken niettemin een schikkingsvoorstel te doen. De reden dat het bewijs ‘rammelt’ moet worden gezocht in de geringe opsporingsbelangstelling, omdat het nu eenmaal om relatief lichte delicten gaat. Het beleid zou in ieder geval zo moeten zijn dat ingeval de verdachte (deels) ontkent, geen transactievoorstel wordt gedaan.

Art. 74 lid 2 sub e Sr biedt de officier van justitie de mogelijkheid aan het schikkingsbedrag de voorwaarde te verbinden van gehele of gedeeltelijke vergoeding van de schade. De gelaedeerde partij kan hierbij heel creatief het schadebedrag opkloppen; het wordt nagevoelend klakkeloos doorgesluist naar de verdachte.

Bij de winkeldiefstal van één T-shirt worden uren administratieve verwerking door de winkelier opgevoerd. Toen na een niet-betaling door verdachte de zaak ter zitting kwam, vroeg de officier van justitie schrapping van de administratiekosten, omdat daarvoor iedere onderbouwing ontbrak. Voor het T-shirt kwam nu nog slechts de inkoopprijs voor vergoeding in aanmerking, doch in de fase van de schikking werd de verkoopprijs aan verdachte doorberekend.

Ik geef nog een voorbeeld, dat zich kortgeleden voordeed. De verdachte diende als schikking te betalen € 330 ter zake van diefstal van een kledingstuk van € 55 (bruto) bij een grootwinkelbedrijf en ter zake vernieling, omdat hij bij aanhouding uit frustratie in een afgezonderde ruimte een gat van 15 x 15 cm had getrapt in een gipswand. Hiervoor moest verdachte als schadevergoeding € 880 betalen.

Uit de verklaring van verdachte, afgelegd bij de politie, bleek van diverse bijzondere omstandigheden. Hij was thuis weggelopen vanwege diverse grove mishandelingen door zijn stiefvader. Hij verbleef sedertdien in een kraakpand zonder bron van inkomsten. Hij kon het schikkingsbedrag niet betalen, laat staan het bedrag van de schadevergoeding. Ter zitting ontbrak een voegingsformulier van het grootwinkelbedrijf. Mijn zoon doet in gipsplaten. Hij deelde mij desgevraagd mede dat als hij voor die reparatie € 250 kon vangen, hij een goeie dag had gehad. In het dossier zat geen enkele factuur, slechts een bij de aangifte geschat schadebedrag van € 880.

Wat er ook van zij, toewijzing van het schadebedrag in dit stadium was wegens het ontbreken van een voegingsformulier niet mogelijk. Volledigheidshalve wordt vermeld dat ook geen voeging ter zitting plaatsvond (art. 51b lid 2 Sv). Daarmee is natuurlijk niet de civiele claim van het grootwinkelbedrijf komen te vervallen. Slechts de eenvoudige verhaalsmogelijkheid van de benadeelde partij in het strafgeding was door het grootwinkelbedrijf niet gebruikt.

De betalingsonmacht van verdachte bracht de officier van justitie ter zitting tot een strafeis van € 420 geldboete en 32 uur werkstraf wegens het niet-betalen van de schadevergoeding. De toga bedekte gelukkig de afgezakte broek van de raadsman.

Het vonnis luidde € 300 geldboete, te betalen in drie gelijke maandelijks termijnen van € 100 met de mededeling van de politierechter dat de eerste acceptgirokaart nog wel zes tot acht weken op zich zou laten wachten.

Terug naar het begin: ik blijf dit soort zaken doen, ook nog na 30 jaar. Men kan mij tegenwerpen dat ik de portefeuille wellicht niet gevuld krijg met MK's. Dat zal stellig zo zijn. Niettemin durf ik een warm pleidooi te houden dat alle doorgewinterde strafrechtadvocaten dit soort zaken moeten blijven doen. Ik zou denken op jaarbasis aan zo'n 20 politierechterzaken. Ik bedoel natuurlijk dan niet de dronken rijdende directeur, waarvoor de civiele sector van uw kantoor u benadert. Ik bedoel gewoon de toevoegingszaken. Ze zijn voor u betrekkelijk eenvoudig; het dossier is dun, zodat de toevoeging niet al te krenterig is, ook al komt die commercieel gezien te kort. Ik hoor het de collega zeggen, als de politierechterzaak nauwelijks tijd heeft gevegd: 'Ik kan natuurlijk niet onder het toevoegingstarief gaan zitten'. Juridisch gezien is niet slechts het 'topsegment van de markt' (topcrimineel? topinkomens?) interessant. Ik geloof dat zich in de civiele en administratieve praktijk vergelijkbare zaken voordoen.